

SLOVAROPISEC MARTIN AHLIN (1948–2020)

COBISS: 1.25

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.27.1.15](https://doi.org/10.3986/JZ.27.1.15)

Izmed nas in od nas je odšel dvakrat, obakrat zelo neopazno in tiho – kot je živel. Najprej iz našega delovnega kolektiva, inštituta za slovenski jezik, katerega del je bil vso svojo delovno dobo, v pokoj, drugič pa po bolezni, ki ga je iztrgala iz življenja.

Ljudi, kot je bil Tine, si lahko zapomnimo po za nas morda obstranskih in zanj ne velikih ljubeznih (pri njem je bila to sploh ne samo v oklepaju klasična glasba), nasploh pa po njihovem prispevku, ki je v konkretnem primeru kot da utopljen v kolektivno napisane knjige in v to, kar iz njih nastaja v digitalni dobi, ko smo dobili slovarje na disketah in cedejih: soustvaril jih je slovaropisec Martin Ahlin. Zdaj imamo do teh, ki so nastali na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU in že prej na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, dostop na internetu. Slovar slovenskega knjižnega jezika 3–5 (1979–1991, bil je soavtor in je v slovarju zapisan kot urednik), pravila Slovenskega pravopisa (1990) in Sinonimni slovar slovenskega jezika (2016) skrivajo neopredeljene in neopredeljive dele Ahlinovega znanja in truda, z nenavadno izjemo v slovarskem delu Slovenskega pravopisa (2001), kjer so njegova gesla podpisana z glagolom kot besedno vrsto. Večina teh slovarjev je bila večkrat ponatisnjena in izdana.

Rodil se je 12. decembra 1948 v Ljubljani, kjer je leta 1967 maturiral in leta 1973 na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani diplomiral iz slovenskega in angleškega jezika s književnostma. Za A-diplomsko nalogo »Tehnika širjenja v Pahorjevih romanih Vila ob jezeru in Parnik trobi nji« je prejel Prešernovo nagrado za študente.

Pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti oz. Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti je delal od 1. aprila 1974, ko je bil izvoljen najprej za asistenta v leksikološki sekciji inštituta za slovenski jezik, potem aprila 1984 za strokovnega sodelavca, novembra 1985 za višjega strokovnega sodelavca, novembra 1997 pa je dobil naziv specialist leksikolog oz. samostojni strokovni sodelavec specialist v humanistiki. Upokojil se je 5. aprila 2015, umrl pa veliko prezgodaj, 23. oktobra 2020, v Ljubljani.

Leta 1979 se je udeležil enomesečnega seminarja slovaškega jezika, literature in kulture v Bratislavi. Leta 1983 je bil imenovan za člana Jezikovnega razsodišča sekcije Slovenščina v javnosti pri Republiški konferenci Socialistične zveze

delovnega ljudstva, leta 1984 pa za člana revizijske komisije SAZU – SZDL za obravnavo Načrta pravil za novi slovenski pravopis, ki je takrat ravno izšel.

Iz njegove diplomske naloge izhaja literarnovedni prispevek Tehnika širjenja v Pahorjevem romanu Vila ob jezeru (Slavistična revija 22.3 (1974), 263–281).

Vse druge Ahlinove objave so jezikoslovne.

Velikokrat je navajan Ahlinov zgodnejši pregledni prispevek Povojna slovenska leksikografija (v: Leksikografija i leksikologija, ur. Drago Čupić, Beograd – Novi Sad, 1982, 3–9).

Z Branko Lazar, Zvonko Praznik in Jerico Snoj kot sodelavkami je leta 2016 objavil obsežni Sinonimni slovar slovenskega jezika (z Jerico Snoj kot urednico). Ta utečena delovna četverica je objavila še več prispevkov na temo sinonimije. Prvi od njih ima naslov Prislovi v sinonimnem slovarju (Jezik in slovstvo 50.2 (2005), 21–33). Prispevek »Slovaropisna strukturiranost leksikalne sinonimije v SSSJ« je izšel v publikaciji Jerice Snoj Leksikalna sinonimija v Sinonimnem slovarju slovenskega jezika (Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2019, 163–194). – Z istimi tremi soavtoricami je objavil predstavitev in kritiko druge izdaje Slovarja slovenskega knjižnega jezika iz leta 2014 (Jezik in slovstvo 59.4 (2014), 121–127).

Naslovi Ahlinovih krajših prispevkov, ki so v osemdesetih letih 20. stoletja izhajali v dnevniku Delo kot ugodno sprejete in zelo vplivne jezikovne izjave Jezikovnega razsodišča, so prepoznavna in takrat zelo aktualna jezikovnosvetovalna gesla, ki jih je oblikoval naš sodelavec:

1983: Ustopek; Poslovneži in malopridneži; »Artiljerija« za dekleta in žene; Polog ali depozit; Povedati in reči; Naročitelj in naročnik;

1984: Tujski turizem; Poslovalni jezik v Sloveniji; Hlačke pleničke; Otvoriti; Konj ali konjev?; Obdobje in razdobje; Uvoz in izvoz na avtocesti;

1985: Bolezen kruha; Prometna organizacija;

1986: Prodaja znanja in razprodaja slovenščine; Skrivnostni angiroidi;

1987: Kje Katzendorf bei Hoflein?; Kam z resursi?

Točnejša mesta teh objav so navedena v bibliografskem sistemu Cobiss in v publikaciji Biografije in bibliografije raziskovalcev Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, in sicer v drugi in tretji knjigi, ki sta izšli v letih 1988 in 1998.

Delo za slovar Slovenskega pravopisa, ki je potekalo od pomladi 1990 do izida pravil in slovarja v eni knjigi leta 2001, je bilo slovaropisno razdeljeno na redaktorje po besednih vrstah (in z lastnimi imeni, ki jih v SSKJ-ju tako rekoč ni bilo), kot so jih slovaropisci prevzeli, in tako je Martin predstavil glagole, ki so za koga na videz pusti in nezanimivi. (SP 2001 je v slovarskem delu preveč oprt na SSKJ, v katerem je bila pravopisna problematika ob zadevno nihajočem

ponazarjalnem primeru z označevalnikom *neustaljeno* le nakazana.) Leta 1994 je Jože Toporišič v Slavistični reviji objavil teoretično podstavo slovarja novega Slovenskega pravopisa, ki je nakazovala izdatnost predstavitev slovnčnih in drugih podatkov, pri glagolu predvsem vezljivostnih. Primerjava napotkov iz zasnove z dejansko objavo v slovarskem delu SP 2001 kaže napredek pri slovaropisni izvedbi, kateri so botrovale leksikografske izkušnje z mislijo na uporabnika. Na tisoče glagolskih gesel je bilo tako pretvorjenih v slovnično in vezljivostno obvestilen slovarski sistem, ki še ni bil raziskovalno ovrednoten in ki z nazornostjo omogoča tudi strojno podprto obdelavo podatkov. To v slovarskih sestavkih skrito delo preminulega soavtorja slovarskega dela SP 2001 Martina Ahlina torej še čaka na strokovno dovolj radovedne naslednike. Tudi glede na SSKJ je glagol kot besedna vrsta v pravopisnem slovarju doživel izboljšano in bolj nazorno predstavitev: v SSKJ-ju so bile glagolske slovnične oblike večinoma skrite v uvodu, v pravopisnem slovarju pa so prešle v sama gesla, kjer jih najdemo in lahko beremo, in to v papirni ali elektronski obliki.

Izvedba teh slovaropisnih izboljšav pri glagolu v slovarskem delu SP 2001 je prispevek sodelavca Martina Ahlina – in predvsem po njej se ga bomo spominjali.

Peter Weiss